

STORTINGET

Representantforslag 198 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Marius Arion Nilsen, Bård Hoksrud og Himanshu Gulati

Dokument 8:198 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Marius Arion Nilsen, Bård Hoksrud og Himanshu Gulati om praksisreform i skolen

Til Stortinget

Bakgrunn

NHOs kompetansebarometer og SSBs kartlegginger har gjennom en årrekke vist at det er behov for et mer markeds- og verdiskapingsrettet utdanningstilbud. Det er helt nødvendig å utdanne flere innen yrkesfag for å sikre en økonomisk bærekraftig utvikling. Utdanningstilbudet i Norge må fylle de behov for kompetanse og hender som samfunnet og næringslivet etterspør. Fremskrittspartiet har derfor over flere år påpekt viktigheten av å øke statusen til yrkesfaglinjene og advart mot den høyere frafallsandelen innenfor nettopp disse linjene.

Etterspørselen etter arbeidskraft med yrkesfaglig kompetanse er stor, og det er av stor betydning for både velferdsstaten og landets verdiskaping at denne etterspørselen møtes på en best mulig måte. Det må også tas hensyn til de mange elevene som vil fortsette mulig ut i arbeid, og at noen elever mestrer teoritunge fag dårligere enn andre og derfor ønsker mer praksisrettede skoleløp.

Forslagsstillerne vil vise til at elevenes læringsresultater i lesing, realfag og demokrati går ned. Det er for mange elever som presterer under kritisk grense i lesing, skrivning og regning når de starter i 8. klasse, og som går

ut av ungdomsskolen med svake grunnleggende ferdigheter. Norske 15-åringer gjør det stadig nokså dårlig i Pisa-undersøkelsen, og de er omtrent på samme nivå som i år 2000. Samtidig ser man positive resultater fra den internasjonale Piac-undersøkelsen, som viser at norske voksne (i alle aldre) faktisk scorer blant topp fem i lese- og tallforståelse.¹ Altså: Nordmenn er blant verdens beste til å lese og forstå seg på tall. Dette viser at norsk arbeidsliv er velfungerende, og at det praktiske arbeidslivet er en svært god læringsarena. Dette må utnyttes enda bedre enn i dag.

Forslagsstillerne vil også vise til at mange unge får god og nyttig opplæring utenfor det formelle utdanningssystemet. Internopplæring i store deler av næringslivet er utbredt. Mange kjeder rekrutterer personer uten formell kompetanse, og den interne, spesifikke opplæringen man får i kjeden, anses som mer verdifull enn formell utdanning. Internopplæring kan også passe godt for ansatte som har negative erfaringer fra skole, eller som ikke er motivert til å ta formell utdanning.

Forslagsstillerne ønsker derfor å gjøre yrkesfaglinjene om til skolelinjer med mye mer vekt på praksis og utplassering i bedrifter. En god praksisplass anses av mange som nøkkelen til å lykkes i yrkesfag. Samtidig vet man at mye av frafallet på yrkesfag nettopp skyldes mangelen på praksisplasser.

Forslagsstillerne mener at yrkesfag må integreres mye tettere med praksisplass og utplassering i bedrifter. Dette krever en ny tankegang om hvordan yrkesfag legges opp. Forslagsstillerne mener derfor at det trengs en praksisreform i norsk skole.

Det finnes gode eksempler, både i Norge og i nabolandene, hvor tettere integrering av skole og arbeidsliv

1. <https://hkdir.no/piaac/resultater-fra-piaac-2>

er gjort med stor suksess. Forslagsstillerne mener at man må lære av disse eksemplene og bruke dem som modeller for hele landet. Det er særlig to ordninger som forslagsstillerne vil fremheve:

Steigenmodellen

Steigenmodellen er en innovativ opplæringsmodell utviklet i Steigen kommune i Nordland, designet for å gi ungdom i distriktene muligheten til å ta en fullverdig yrkesfaglig utdanning uten å måtte flytte til større byer. Modellen ble etablert i 2014 som en respons på nedleggelsen av tidligere opplæringstilbud og har siden blitt en permanent ordning.

Steigenmodellen er et samarbeid mellom næringslivet, Steigen næringsforum, kommunen, Knut Hamsun videregående skole og Nordland fylke. I Steigenmodellen blir elevene utplassert i en bedrift fra første dag av videregående opplæring. De to første årene kombinerer elevene praksis i bedrift tre dager i uken med fellesfag på skolen de resterende to dagene. De siste to årene tilbringer elevene i bedriften som lærlinger på fulltid. Denne strukturen gir en praktisk og glidende overgang fra skole til arbeidsliv, noe som bidrar til at flere elever fullfører utdanningsløpet. Knut Hamsun videregående skole har en fagkoordinator ansatt i 40 pst. stilling som har ansvaret for opplæringen i fellesfag, mens bedriftene har ansvaret for opplæringen i programfag. Elevene er sikret læreplass i fire år og mottar lønn fra bedriften fra oppstart. Etter det fjerde året avlegger elevene fagprøven for å oppnå fagbrev.

En evaluering utført av Nordlandsforskning i 2022 viste at Steigenmodellen har hatt positive effekter. Lærlingene oppgir muligheten for lønnet arbeid og yrkesfaglig utdanning som viktig motivasjon for å velge Steigenmodellen. De fleste lærlingene og opplæringsbedriftene er godt fornøyd med både kvaliteten på opplæringen, læringsutbyttet og læringsmiljøet. Det er også bred enighet om at modellen er viktig for å rekruttere kompetent arbeidskraft til regionen. Steigenmodellen representerer en innovativ tilnærming til yrkesfaglig opplæring, og det må legges til rette for denne modellen flere steder i landet.

Juniormesterlære

I Danmark utvikler de en ny modell kalt juniormesterlære. Dette er et nytt alternativ for elever på 8. og 9. trinn som ønsker en mer praktisk skolehverdag. Ordningen kombinerer undervisning hovedsakelig i dansk og matematikk med praksis i bedrifter eller praktiske opplæringsløp ved en yrkesrettet utdanningsinstitusjon. Forløpet avsluttes med en grunnskoleeksamen med juniormesterlære. Ordningen er ment som en brobygger til videre yrkesutdanning, spesielt for elever som kanskje ikke trives i en tradisjonell skolehverdag. Den danske regjeringen tester og videreutvikler ordningen som en del av et bredere arbeid for å øke rekrutteringen til yrkesfagene.

Samarbeid mellom arbeidslivet, kommuner og skoler er sentralt i juniormesterlære-modellen. En arbeidsgruppe med representanter fra partene i arbeidslivet og utdanningssektoren bidrar til å identifisere og beskrive utfordringer og muligheter i samarbeidet mellom arbeidslivet, kommunene og skolene. Elever som velger juniormesterlære, avslutter grunnskolen med en avgangseksamen med juniormesterlære i 9. klasse. For å bestå grunnskoleeksamen med juniormesterlære må eleven oppnå et karaktergjennomsnitt på minst 2 i dansk og matematikk i de obligatoriske prøvene, og eleven må gjennomføre en avsluttende evalueringssamtale om juniormesterlæreforløpet. Forslagsstillerne mener dette er en modell som også bør utprøves i Norge.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen iverksette forsøk av samme type som i Steigenmodellen i et bredt utvalg kommuner og fylker.
2. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan et utdanningsløp etter modell av den danske «juniormesterlæren», som skal gi mulighet for elever til å være inn-til to dager i uken i opplæring i det faktiske arbeidslivet, kan implementeres i ungdomsskolen og/eller på videregående skole. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med forslag til prøveordninger for en slik modell.

9. april 2025

Dagfinn Henrik Olsen

Marius Arion Nilsen

Bård Hoksrud

Himanshu Gulati